

Krzysztof Szuwarowski

Przemyśl - Zamek

Informator Archeologiczny : badania 11, 191-192

1977

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

sów oraz bogato zdobione romboidalne okucie sakwy - /grób 6/, broń - żelazny czekan, groty strzał i okucia tułu - /grób 6/; części rzędu końskiego: żelazne wędzidło, strzemiona, sprzączki /grób 6/; narzędzia żelazny nóż, topór, kamienna ośełka - /grób 5/, żelazne krzesiwo ze skałką, szydło i diutko - /grób 6/; naczynia gliniane - /grób 2,4/. Wyjątkowo bogate i różnorodne jest wyposażenie grobu 6.

Typ pochówków głównie z koniem i ich wyposażenie znajdują analogie szczególnie w północno - wschodniej części Węgier, w dorzeczu Cisy. Pozwala to wiązać przemyskie groby z kręgiem kultury "staromadziarskiej" i datować je na X wiek.

Być może z cmentarzyskiem należy łączyć obiekt 1/77 o charakterze owalnej jamy, zawierający czaszkę konia, ułamki naczyń wczesnośredniowiecznych oraz znajdujące się na wtórnym złożu ułamki naczyń prahistorycznych. Trudno o sprecyzowanie funkcji tego obiektu.

Rozpoznano również 3 jamy z osad prahistorycznych. Dwie zawierały sporą ilość ułamków naczyń grupy tarnobrzezkiej z okresu halztackiego. W trzeciej znaleziono fragmenty naczyń z późnego okresu wpływów rzymskich.

Ze względu na unikalny charakter cmentarzyska, konieczne jest kontynuowanie badań w 1978 roku.

Materiały i dokumentacja z badań znajdują się w Muzeum Okręgowym w Przemyślu.

PRZEMYŚL - Zamek

PP Pracownie Konserwacji Zabytków
Pracownia Archeologiczno -
Konserwatorska
Oddział w Rzeszowie

Badania prowadził mgr Krzysztof Szuwarowski. Finansowała Wojewódzka Dyrekcja Rozbudowy Miast i Osiedli Wiejskich w Przemyślu; Dziesiąty i jedenasty sezon badań. Gród wczesnośredniowieczny, zamek średniowieczny i nowożytny /X-XIX w./.

Badania wykopaliskowe - o powierzchni zwiększonej do 450 m² - koncentrowały się szczególnie w trzech rejonach.

1. Sala widowiskowa Fredreum

Eksploracją objęto głównie warstwy wczesnośredniowieczne, których miąższość wynosi ponad 2 m. Stwierdzono, że we wczesnym średniowieczu istniało tu potężne obniżenie w kształcie leja, ze ścianami uformowanymi schodkowo. Warstwy niwelacyjne i osadnicze zalegające we wnętrzu tego dołu wykazują dość długi, być może 400 lat trwający okres jego użytkowania, zakończony najprawdopodobniej w XVI wieku.

Warstwa zaprawy wapiennej występująca na przestrzeni około 50 m² o grubości do 30 cm wyznacza jeden z etapów użytkowania : południowej części leja, datowana jest rebocho na XIII wiek. W centralnej partii zalegają relikty muru kamiennego. Nowoodkryty narożnik z częścią lica pozwolił na weryfikację pierwszych prób rekonstrukcji rzutu budowli. Obecnie obiekt ten rysuje się raczej jako prostokąt o wymiarach 4,5x3 m.

Uzyskano dane o jej zniszczeniu i zasypaniu w 1 połowie XVII wieku natomiast nie udało się określić czasu budowy. Z warstw uzyskano duże ilości ceramiki nowożytniej, późno i wczesnośredniowiecznej. Zaskakujące natomiast jest ubóstwo innych przedmiotów codziennego użytku i narzędzi.

2. Zapleczka sceny

Prowadzono tu przede wszystkim nadzór, ograniczając się do przebadania jedynie niewielkich odcinków warstw. Ich układ wykazujący olbrzymią osadnością od początków XI wieku do końca XIX stulecia, charakteryzuje się dużą złożonością i odzwierciedla wszelkie przemiany zarówno w sferze społecznej jak i strukturalnie architektonicznej. Jednym z najistotniejszych ustaleń było stwierdzenie istnienia 3 poziomów drogi wczesnośredniowiecznej - wybrukowanej kamieniami, biegnącej wzdłuż wewnętrznego skłonu wału obronnego. W trakcie prac odsłonięto lico wewnętrzne kurtyny północno - wschodniej, na wysokości 5 m. Pozwoliło to na wyróżnienie w jej wątku 3 faz, z których najstarszą można by wiązać z powstaniem gotyckiego zamku Kazimierza Wielkiego, a dwie następne odnieść do działalności starostów Piotra Kmity /1 połowa XVI wieku/ i Marcina Krasieckiego /początek XVII wieku/.

Odkryto także 3 potężne kamienne arkady, dostawione prostopadle do kurtyny północno zachodniej. Są one świadectwem zakończonej, a nie dokończonej przebudowy zamku przez ostatniego z wymienionych starostów. Później one miały funkcję fundamentów nośnych ścian działowych budynku. Kontakt stratygraficzny wykluczył istnienie w tej części zamku piwnic. Materiał zabytkowy jest reprezentywny dla poszczególnych okresów; składa się nań przede wszystkim ceramika.

3. Basen baszty wschodniej

Zawarty jest między południową ścianą Fredrum, basztą wschodnią i kurtyną południowo - wschodnią. Odsłonięto kamienną przyporę o wymiarach 3,8 x 2,5 m, dostawioną do baszty. Stwierdzono także przewiązanie ścian kurtyny południowo-zachodniej i baszty zachodniej, świadczące o równoczesności powstania w 1 połowie XVI wieku. Przebadano do głębokości 2,5 m zespół warstw nowożytnych o charakterze nasypiskowo - niwelacyjnym. Wydobyto z nich - poza fragmentami naczyń - dużą ilość późnorennesansowych, bogato zdobionych kafli, z których na szczególnią uwagę zasługują tzw. tarczowniki, świadczące o wysokim poziomie ówczesnego rzemiosła.

Materiały do badań znajdują się w PAK w Przemyślu.

Badania będą kontynuowane.